

ခုန်အဲန်ယူန်-ကညီဒီကလုန်စာဖိုင်ကရု

ဂံၢ်ခိၣ်ထံးသဲးစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ်
ဒီး
အတၢ်ဘျၢသယံး

ဘၣ်တၢ်ကွဲးကျိးက့ၤအီၤ
လၢ
ခုန်အဲန်ယူန်-ကညီဒီကလုန်စာဖိုင်ကရု
ဘျးဖဲၣ်ကီၢ်ရၣ်

ခွန်အဲဉ်ယုဉ်ကညီဒီကလုာ်စာဖိုင်ကရု
ကံခိဉ်ထံးသဲစးတၢ်ဘျးခိဉ်သ့ဉ်

တၢ်ဂ့ၢ်ခိဉ်တီ

တၢ်ကွဲးဖျါလၢညါ

ကံခိဉ်ထံးသဲစးတၢ်ဘျးခိဉ်သ့ဉ်

- အဆၢ(၁)ကရၢအမံၤ
- အဆၢ(၂)တၢ်ကွၢ်စိ
- အဆၢ(၃)နီဉ်တယၢ်
- အဆၢ(၄)တၢ်ဖဲပနီဉ်
- အဆၢ(၅)ကျိဉ်တၢ်ကတိၤ
- အဆၢ(၆)တၢ်န့ဉ်လီၤကရၢအလဲ
- အဆၢ(၇)တၢ်ကဲထီဉ်ကရၢဖိ
- အဆၢ(၈)ကရၢဖိအမူအဒါ
- အဆၢ(၉)ကရၢဖိအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်
- အဆၢ(၁၀)ခွန်အဲဉ်ယုဉ်တၢ်ကရၢကရိအက့ၢ်အဂီၢ်ဒီးကံခိဉ်ထံးသဲစးခိဉ်သ့ဉ်
- အဆၢ(၁၁)ခွန်အဲဉ်ယုဉ်လီၢ်ခၢဉ်သးအတၢ်ကရၢကရိ
- အဆၢ(၁၂)ခွန်အဲဉ်ယုဉ်ကီၢ်ရၢဉ်အတၢ်ကရၢကရိ
- အဆၢ(၁၃)ခွန်အဲဉ်ယုဉ်ကီၢ်ဆဉ်အတၢ်ကရၢကရိ
- အဆၢ(၁၄)ခွန်အဲဉ်ယုဉ်ကံခိဉ်ထံးအတၢ်ကရၢကရိ
- အဆၢ(၁၅)တၢ်ဟ့ဉ်လီၤကီၢ်ရၢဉ်ကီၢ်ဆဉ်ပှၤပှၤလီၢ်ဆ့ဉ်နီၤအမူအဒါ
- အဆၢ(၁၆)တၢ်မၤလၢကပိၤ
- အဆၢ(၁၇)တၢ်ဒိကန့ဉ်တၢ်သိဉ်တၢ်သီ
- အဆၢ(၁၈)တၢ်ပံးဂ့ၢ်ဝီတၢ်ဟ့ဉ်တၢ်ကမၢဉ်
- အဆၢ(၁၉)ခွန်အဲဉ်ယုဉ်ကျိဉ်စ့ဂ့ၢ်ဝီ

ခွန်အဲဉ်ယုဉ်.ကညီဒီကလုာ်စာဖိုင်ကရုအကံခိဉ်ထံးသဲစးတၢ်ဘျးခိဉ်သ့ဉ်အတၢ်ဘျးသယဲၤ.

- အဆၢ(၁)ကညီကီၢ်
- အဆၢ(၂)ခွန်အဲဉ်ယုဉ်အနီဉ်တယၢ်
- အဆၢ(၃)တၢ်ဖဲပနီဉ်တဖဉ်
- အဆၢ(၄)ခွန်အဲဉ်ယုဉ်ကျိဉ်ဂ့ၢ်ဝီ
- အဆၢ(၅)တၢ်န့ဉ်လီၤဆူခွန်အဲဉ်ယုဉ်
- အဆၢ(၆)တၢ်ဟးထီဉ်လၢခွန်အဲဉ်ယုဉ်
- အဆၢ(၇)ထီဘိကမံတံာ်တၢ်အက့ၢ်အဂီၢ်
- အဆၢ(၈)ပၤဆုတၢ်ကမံတံာ်အက့ၢ်အဂီၢ်
- အဆၢ(၉)လီၢ်ခၢဉ်သးပၤဆုတၢ်ကမံတံာ်အမူအဒါ
 - (က)ပှၤပှၤလီၢ်ဆ့ဉ်နီၤအမူအဒါ
 - (ခ)ပှၤပှၤလီၢ်ဆ့ဉ်နီၤ-၂-အမူအဒါ
 - (ဂ)န့ဉ်ရွဲဉ်ခိဉ်ကျိဉ်အမူအဒါ
 - (ဃ)န့ဉ်ရွဲဉ်ခိဉ်ကျိဉ်သယဲၤ(၁)အမူအဒါ
 - (င)န့ဉ်ရွဲဉ်ခိဉ်ကျိဉ်သယဲၤ(၂)အမူအဒါ
 - (စ)ထီဘိကမံတံာ်တဖဉ်အမူအဒါ
- အဆၢ(၁၀)ဝဲၤကျိဉ်မူဒါခိဉ်တဖဉ်
 - (က)တၢ်ပာ်လီၤဝဲၤကျိဉ်မူဒါခိဉ်တဖဉ်

- (ခ)ဝဲကျိမူဒါခိတ်တဖန်အမူအဒါ
- အဆာ(၁၁)တံစံညိတ်ပိတုကမံတံ
- (က)စံညိတ်ကိတ်ခိတ်ကျါ/စံညိတ်ကိတ်ခိတ်
- (ခ)တံစံညိတ်ပိတုကမံတံအကွါအဂီ
- (ဂ)တံစံညိတ်ပိတုကမံတံအမူအဒါ
- အဆာ(၁၂)ကိတ်ရုန်,ကိတ်ဆန်ပုပုတံကမံတံအမူအဒါ
 - (က)ကိတ်ရုန်,ကိတ်ဆန်ပုပုပုလိတ်ဆန်နီအမူအဒါ
 - (ခ)ကိတ်ရုန်,ကိတ်ဆန်ပုပုပုလိတ်ဆန်နီ(၂)မူအဒါ
 - (ဂ)ကိတ်ရုန်,ကိတ်ဆန်နီရုန်အမူအဒါ
 - (ဃ)ကိတ်ရုန်,ကိတ်ဆန်နီရုန်သယံအမူအဒါ
 - (င)ကိတ်ရုန်,ကိတ်ဆန်ကမံတံတဖန်အမူအဒါ
- အဆာ(၁၃)နူသဝိပုပုတံကမံတံအကွါအဂီ
- အဆာ(၁၄)တံမလေကပီ
- အဆာ(၁၅)တံကျါလါခွန်အဲဒ်ယုတ်ကရုဖိကဘိတ်လူပိတ်မလေ
- အဆာ(၁၆)တံပံးဂုဝီ,ဟုတ်တံကမုန်
- အဆာ(၁၇)တံတူလိတ်ကုဆူတံကရုကရိပု

စွန့်ခွဲယူနိုက်တီဒ်ကလောင်စာဖိုင်ကရု၊အင်္ဂါနီနိထံးသဲစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ်

တၢ်ကတိၤလၢညါ

- ◆ ကညီဖိတဖၣ်မ့ၢ်ပုၤတကလုၢ်လၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်ဆိၣ်တၢ်မၤန့ၢ်ဒီးဘၣ်တၢ်ဆူးသ့ၣ်အိၣ်ညါအီၤလၢစိၤတဖၣ်အစိၤစိၤ, ဒ်ကလုၢ်န့ၣ်အဂၤလၢအအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤအပူၤတဖၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ.မ့ၢ်စ့ၢ်ကိးပုၤတကလုၢ်လၢအပၢ်ဆၢတၢ်လၢအပုၤကလုၢ်တၢ်ထုၣ်ဖျးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ◆ ကညီဖိတဖၣ် လၢတၢ်ဂုၢ်ကျဲးစးဒ်သိးတၢ်ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်တၢ်အိၣ်ဖျၢၣ်န့ၢ်သါခွဲးယၢ်လၢအမ့ၢ်ဝဲ, တၢ်ထဲသိးတုၤသိး, တၢ်စံၣ်ညါပၤသးခွဲးယၢ်အဂီၢ် လိၣ်ဘၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ကရၢကရိလၢအရိၢ်ဖိၣ်တိၣ်ခိၣ်ရိၣ်မဲ ဒီးကဲခၢၣ်စးလၢအပုၤကလုၢ်ဂီၢ်ကန့ၢ်တဖုန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤတၢ်ရိၢ်ဖိၣ်က့ၤဝဲကညီတၢ်ကရၢကရိတဖၣ်လၢအမ့ၢ်ဝဲ, (Karen National Association-KNA), (Buddhist Karen National Association-BKNA), (Karen Centre Organization KCO), (Karen Youth Organization -KYO), တဖၣ်ဒီးကရၢကရိထီၣ်ဝဲကညီဒီကလုၢ်စာဖိုင်ကရု(၁၉၄၇)လၢဖူးတြုၤအါရံၤ(၅)သိအန့ၤန့ၣ်လီၤ.
- ◆ တၢ်ကရၢကရိထီၣ်ကညီဒီကလုၢ်စာဖိုင်ကရုဝဲအလီၢ်ခံ. ၖ(၁၉၄၈)န့ၣ်လၢဖူးတြုၤအါရံၤ(၁၁)သိအန့ၤ. ကညီဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤဝဲထံၣ်ကီၢ်သးတၢ်ဒုး ဒီးပံၤဖျါထီၣ်အတၢ်ဘၣ်သး ဒီးယုထီၣ်ဝဲတၢ်ဂုၢ်(၄)ထံၣ် လၢအမ့ၢ်ဝဲ (၁)ဟ့ၣ်ကညီကီၢ်တဘျီယီ. (၂)ဒုးန့ၣ်ကညီတဘးပယီၤတဘးတဘျီယီ. (၃)ပတသးလိထံၣ်လီၢ်ကီၢ်ပုၤတၢ်ဒုးဘၣ်. (၄)ပတသးလိကလုၢ်တၢ်သဘၣ်သဘၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ◆ ကရၢလၢအတီၣ်ခိၣ်ရိၣ်မဲဝဲကညီဒီကလုၢ်ဒီးတီၣ်ခိၣ်ရိၣ်မဲဝဲကညီအတၢ်ပၢ်ဆၢန့ၣ်-
 - (၁)ကဘၣ်မ့ၢ်ဝဲကရၢလၢအဟံၣ်ဒိၣ်ဝဲကညီဖိ ဒီးထံဖိကီၢ်ဖိကဗျၢတဖၣ်, ထံၣ်ကီၢ်သးအတၢ်မိၣ်န့ၢ်သးလိဒီးအတၢ်ဘၣ်ဘျးဘၣ်ဖိၣ်န့ၣ်လီၤ.
 - (၂)ကဘၣ်မ့ၢ်ကရၢလၢအဘၣ်တၢ်ကရၢကရိထီၣ်အီၤလၢဒံၣ်မိၣ်ခြံၣ်စံၣ်အကျဲသန့လီၤတၢ်လီၤမဲဒီး, ကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ရိၢ်ဖိၣ်ယုဖိးဒီးတၢ်ဒီကန့ၣ်န့ၣ်လီၤ.
 - (၃)ကဘၣ်မ့ၢ်ကရၢလၢအအိၣ်ဒီးထံၣ်ကီၢ်သးတၢ်သ့ၣ်ဟူးသးဂဲၤဒီးတၢ်ထံၣ်စိန့ၣ်လီၤ.
 - (၄)ဖဲတၢ်အိၣ်သးတကတီၢ်ဂ့ၤတကတီၢ်ဂ့ၤန့ၣ် ကဘၣ်မ့ၢ်ကရၢလၢအအိၣ်ဆၢထၢၣ်ဂၢ်ဂၢ်ကျၢၤကျၢၤလၢကညီကလုၢ်တၢ်ဘၣ်ဘျးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- ◆ လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤခွၢ်အဲၣ်ယူၣ်-ကညီဒီကလုၢ်စာဖိုင်ကရုအံၤ,မ့ၢ်ကရၢလၢအရိၢ်ဖိၣ်ဝဲကညီဖိတဖၣ်ဒီးတီၣ်ခိၣ်ရိၣ်မဲဝဲကညီအထံၣ်ကီၢ်သးယံးယိၣ်ဒိၣ်ဒီးတီၣ်ခိၣ်ရိၣ်မဲဝဲစ့ၢ်ကိးဝဲကညီတၢ်ပၢ်ဆၢအဖိခိၣ်,ကအိၣ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆိလီၤကရၢသဲစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ်ဒ်လၢအသိးအံၤန့ၣ်လီၤ.

ကိရိတ်ထံးသဲစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ်

အဆၢ(၁)ကရၢအမံၤ

လၢကညီကျိၣ်တၢ်ကိးအိၤလၢ၊ ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်-ကညီဒီကလုာ်စၢဖျိၣ်ကရၢ၊ ပယီၤကျိၣ်တၢ်ကိးအိၤလၢ (ကေအယ်နီယု-ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး) ဒီး, အဲကလံးကျိၣ်(Karen Nation Union) န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢအပုၣ်တၢ်ကိး အိၤလၢ, (ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်, ကေအယ်နီယု, KNU) န့ၣ်လီၤ.

အဆၢ(၂)တၢ်ကွၢ်စိ

တၢ်ကသုၣ်ထီၣ်ကညီကီၢ်(မ့တမ့ၢ်)ကညီကီၢ်စၢလၢ အလံာ်အထီၣ်ကြၢးဝဲဘၣ်ဝဲလၢကညီဖိတဖၣ်အဂီၢ်ဒီးတၢ်ကသုၣ်ထီၣ်ဖဲၣ်ဒရၢၣ်ကီၢ်စၢဖျိၣ်ကီၢ်စၢဖျိၣ်လၢအအိၣ်ဒီးတၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤသးခွဲးယၢ်, ကလုာ်တၢ်ထံးသဲးတုၤသိး, လၢကညီဖိတဖၣ်ယုၣ်ဒီးကလုာ်န့ၣ်ခဲလၢကိးဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဒံၣ်မိၣ်ကရၢၣ်စံၣ်ခွဲးယၢ်အလၢအပူၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢ(၃)နီၣ်တယၢ်

ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်အနီၣ်တယၢ်မ့ၢ်ဝဲကညီဒီကလုာ်အနီၣ်တယၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢ(၄)တၢ်စဲပနီၣ်

ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်, အတၢ်စဲပနီၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဒ်အပူၤကွၢ်အသိးန့ၣ်လီၤ.

အဆၢ(၅)ကျိၣ်တၢ်ကတိၤ

ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်စူးကါဝဲဒၣ်ကညီကျိၣ်ဒီးတၢ်ကတိၤန့ၣ်လီၤ. ဒ်အလီၢ်အိၣ်အသိး တၢ်ကစူးကါဝဲ ပယီၤဒီးအဲကလံးကျိၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢ(၆)တၢ်န့ၣ်လီၤကရၢအလဲ

တၢ်န့ၣ်လီၤကရၢအလဲမ့ၢ်ဝဲ(၁၀၀)ကွဲးဒီးန့ၣ်ဆဲးလဲမ့ၢ်ဝဲ(၅၀)ကွဲးန့ၣ်လီၤ.

အဆၢ(၇)တၢ်ကဲထီၣ်ကရၢဖိ

- (၁)ပုၤလၢအသးပုၤထီၣ်(၁၈)န့ၣ်ဒီးမ့ၢ်တူၢ်လိာ်ဝဲခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်အဂီၢ်ခိၣ်ထံးသဲးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ်အတၢ်မၤကျဲၤသန့, ဒီကန့ၣ်မၤထွဲဝဲအတၢ်စံၣ်ညီၣ်တၢ် ဒီးဟ့ၣ်ဝဲတၢ်န့ၣ်လီၤကရၢအလဲဒီးန့ၣ်ဆဲးလဲန့ၣ်ဝဲဘၣ်ဆၢဘၣ်က တီၢ်န့ၣ်, ကညီဖိခဲလၢကိးစၢလၢသ့ၣ်တဖၣ်, လီၢ်ကဝီၤတဖၣ်, မ့ၢ်တဖၣ်ခါတဖၣ်, တၢ်တူၢ်တၢ်န့ၣ်တဖၣ်, ကဲထီၣ်ဝဲခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်ကရၢဖိသ့ၣ်ဒၣ်လီၤ.
- (၂)ကလုာ်ဂၤတဂၤလၢအဘၣ်သးဝဲခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်ကရၢလၢအတီၢ်ခိၣ်ရိၣ်မဲဝဲကညီတၢ်ပၢ်ဆၢ, ဒီးမ့ၢ်လူၤပိာ်မၤထွဲတၢ်ဘျၢအဆၢဖိ(၁)လၢထးအသိးကဲဝဲန့ၣ်, ကဲထီၣ်ဝဲခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်ကရၢဖိသ့ၣ်ဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢ(၆)ကရၢဖိအမူအဒါ

- (၁)ကဘၣ်ယုၣ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၢ်ဝဲ, ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်, ကညီတၢ်ပၢ်ဆၢ, အတၢ်န့ၣ်ကျဲတၢ်ပၢ်သးသန့ဒီးအတၢ်မၤကျဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ,
- (၂)ကဘၣ်လူၤပိာ်မၤထွဲဝဲခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်, အတၢ်သိၣ်တၢ်သိတၢ်ဘျၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၃)မူဒါလၢအလၢအလီၤဘၣ်အိၤတဖၣ်ကဘၣ်မၤဝဲလုၤတုၤလုၤတီၤန့ၣ်လီၤ.
- (၄)ကဘၣ်ဒီသဒါဒီးပၤယၢ်ဝဲ, ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်, အတၢ်ဘၣ်ဘျၢးဘၣ်ဖျိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၅)ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်အကျဲသန့ဒီးတၢ်စံၣ်ညီၣ်တၢ်တဖၣ်ကဘၣ်စူးကါဝဲလၢတၢ်မၤနီၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

အဆၢ(၉)ကရၢဖိအခွဲးအယၢ်

- (ဃ) လာတာကယုထာထိပ်, လီၤခါၣ်သးထီၣ်ကမံတံၣ်ဒီးကတီၤဆိကမံတံၣ်တဖၣ်, ပှၤပၤလီၤဆုၣ်နီၤတဖၣ်, န့ၣ်ရဲၣ်တဖၣ်, ဒီးကမံတံၣ်အဂၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (င) တၢ်ကကွဲးလီၤဟံၣ်လီၤ, ဂံၢ်ခိၣ်ထံးသဲစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ်, တၢ်ဘျၢသယဲၤတဖၣ်ဒီးတၢ်ကဘိၣ်ဘၣ်, မၤပဲၤ, ထျၢၣ်သံကွဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

(ခ) လီၤခါၣ်သးထီၣ်ကမံတံၣ်

- (၇) လီၤခါၣ်သးထီၣ်ကမံတံၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲခိၣ်န့ၣ်အထီၣ်ကတၢ်လၢ, ခိကရဲးတဘျီဒီးတဘျီအဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဝဲခိၣ်အဲၣ်န့ၣ်ယုၣ်ခိကရဲးအခါၣ်စးဒီးဟံးမူဒါဒီးမၤဝဲခိၣ်အဲၣ်န့ၣ်ယုၣ်တၢ်မၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၈-၁) ဝဲတၢ်ကိးခုၣ်အဲၣ်န့ၣ်ယုၣ်, ခိကရဲးတန့ၢ်အဆၢကတီၤ, လီၤခါၣ်သးထီၣ်ကမံတံၣ်ကမၤဝဲတၢ်မၤလၢအလီၤအိၣ်တဖၣ်ဒီးကွဲးဟံၣ်လီၤဝဲဂံၢ်ခိၣ်ထံးသဲစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ဘျၢသယဲၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဘိၣ်ဘၣ်မၤပဲၤဝဲမ့ၢ်ဂ့ၤသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤလၢအမၤဝဲတဖၣ်အံၤ, ကဘၣ်ဟံးန့ၢ်ဝဲ, ခိကရဲးလၢအဘူးကတၢ်တဘျီအတၢ်ဟံၣ်ဂၢၢ်ဟံၣ်ကျၢၤန့ၣ်လီၤ.
- (၈-၂) လီၤခါၣ်သးထီၣ်ကမံတံၣ်အံၤ, ကဘၣ်မၤဝဲတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ဒ်အညိၣ်န့ၣ်အသိးဒီး, လၢတၢ်အိၣ်သးလီၤဆီအဖိခိၣ်ကိးဝဲလီၤခါၣ်သးထီၣ်ကမံတံၣ်တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်အဆၢကတီၤ, တၢ်ဆုၢ်န့ၣ်, တဖၣ်ကဘၣ်ဟံးန့ၢ်ဝဲလီၤခါၣ်သးထီၣ်ကမံတံၣ်လၢအဟဲထီၣ်တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်အနီၣ်ဂံၢ်သၢပူၣ်ပူၣ်အတၢ်ဘၣ်သး, တၢ်စံၣ်ညိၣ်တဲာ်န့ၣ်လီၤ.
- (၉) လီၤခါၣ်သးထီၣ်ကမံတံၣ်အမူဒါတဖၣ်မ့ၢ်ဒ်လၢအသိးအံၤန့ၣ်လီၤ.
 - (က) ကဘၣ်ကွဲးဟံၣ်လီၤဝဲခုၣ်အဲၣ်န့ၣ်ယုၣ်, တၢ်မၤအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကဘၣ်ထုးထီၣ်ရၤလီၤန့ၢ်ဝဲခုၣ်အဲၣ်န့ၣ်ယုၣ်အတၢ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
 - (ခ) ကဘၣ်သ့ၣ်ထီၣ်ဝဲခုၣ်အဲၣ်န့ၣ်ယုၣ်ကရၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
 - (ဂ) ကဘၣ်ဟံၣ်လီၤဝဲခုၣ်အဲၣ်န့ၣ်ယုၣ်ကရၢဖိတဖၣ်အလီၤအကျဲ, ကဘၣ်ဟံးမူဒါလၢတၢ်ပၤဆုၢ်ရဲၣ်ကျဲၤကျိၣ်စ့ဂ့ၢ်ဝီန့ၣ်လီၤ.
 - (ဃ) ကဘၣ်ယုထာဟ့ၣ်လီၤပှၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါလၢ, ရီၢ်ဖျိၣ်ဂ့ၢ်ဝီ, တၢ်ပၤတၢ်ပြးဒီးတၢ်စံၣ်ညိၣ်ပီတုတၢ်မၤတဖၣ်ဒီးကဘၣ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲန့ၢ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.
 - (င) ကဘၣ်ဆဲးကျိးဒီးထံၣ်ကီၢ်သဲးကရၢအဂၤတဖၣ်လၢခုၣ်အဲၣ်န့ၣ်ယုၣ်ခါၣ်စးန့ၣ်လီၤ.
- (၁၀) လီၤခါၣ်သးထီၣ်ကမံတံၣ်တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်တၢ်ကဘၣ်မၤအီၤတန့ၣ်တဘျီလီၤ. လၢတၢ်အိၣ်သးလီၤဆီအဖိခိၣ်တၢ်မၤလီၤခါၣ်သးထီၣ်ကမံတံၣ်တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်အဂီၢ် တၢ်စံၣ်ညိၣ်တဲာ်အီၤသ့ၣ်ဒီးတၢ်သုးတၢ်ဆၢကတီၤသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၁၁) လီၤခါၣ်သးထီၣ်ကမံတံၣ်မ့ၢ်ဟဲထီၣ်သၢပူၣ်ပူၣ်န့ၣ်, တၢ်မၤတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်သ့ၣ်လီၤ.
- (၁၂) လၢလီၤခါၣ်သးထီၣ်ကမံတံၣ်တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်အပူၤ, တၢ်ကဘၣ်ဟံးန့ၢ်ပူၤထီၣ်တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်သၢပူၣ်ပူၣ်အတၢ်ဘၣ်သး, တၢ်ဆုၢ်န့ၣ်မ့ၢ်မးတၢ်ဟံၣ်ဂၢၢ်ဟံၣ်ကျၢၤသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၁၃) တၢ်ကဘၣ်ကရၢကရိထီၣ်ပၤဆုၢ်တၢ်ကမံတံၣ်လၢအဘၣ်တၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲအီၤလၢ, လီၤခါၣ်သးထီၣ်ကမံတံၣ်အပူၤပၤလီၤဆုၣ်နီၤ, လၢကဟံၣ်ပနီၣ်ဟ့ၣ်လီၤမူဒါစုၣ်စုၣ်ဆူလီၤခါၣ်သးထီၣ်ကမံတံၣ်လၢဟံးန့ၢ်မၤကိးနံၤဒဲးမူဒါကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ကဘၣ်ကရၢကရိထီၣ်ဝဲခိၣ်မ့ၢ်ရၢၣ်ကရၢၤ, ကမံတံၣ်တဖၣ်, ကမံတံၣ်ဒုလၢအလီၤအိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

(ဂ) လီၤခါၣ်သးပၤဆုၢ်တၢ်ကမံတံၣ်

- (၁၄) လီၤခါၣ်သးပၤဆုၢ်တၢ်ကမံတံၣ်ကဘၣ်မၤဝဲတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်အစုၤကတၢ်သၢလၢတဘျီန့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်ရၢၣ်ခုၣ်အဲၣ်န့ၣ်ယုၣ်, အတၢ်ကရၢကရိ

အဆၢ(၁၂) ကီၢ်ရၢၣ်ခုၣ်အဲၣ်န့ၣ်ယုၣ်, တၢ်ကရၢကရိ

ကီၢ်ရၢၣ်ခုၣ်အဲၣ်န့ၣ်ယုၣ်, အတၢ်ကရၢကရိဘၣ်တၢ်ကရၢကရိထီၣ်အိၣ်ဒ်လၢအသိးအံၤန့ၣ်လီၤ.

(က) ကီၢ်ရၢၣ်ခိကရဲး

- (၁) ကီၢ်ရၢၣ်, ခုၣ်အဲၣ်န့ၣ်ယုၣ်ခိကရဲးမ့ၢ်တၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲကရၢၤလၢအစိကမိၤထီၣ်ကတၢ်လၢကီၢ်ရၢၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ရၢၣ်ခိကရဲးဒီးကီၢ်ရၢၣ်ထီၣ်ကမံတံၣ်တဖၣ်, ကဘၣ်ဒိကန့ၢ်ဝဲလီၤခါၣ်သးထီၣ်ကမံတံၣ်အတၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲန့ၣ်လီၤ.

- (၂) တာ်ကဘဉ်မၤဝဲကီၢ်ရၢၣ်ခိကရဲးခံန့ၣ်တဘျီန့ၣ်လီၤ.လၢတာ်အိၣ်သးလီၤဆိအဖိခိၣ်,တာ်သးအိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တာ်မၤဆိအိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤသ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၃) ခၢၣ်စးမ့ၢ်ဟဲထီၣ်ဝဲ(၇၀) မျးကယၤန့ၣ်တာ်မၤကီၢ်ရၢၣ်ခိကရဲးသ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၄) ကီၢ်ရၢၣ်ခိကရဲးန့ၣ်-
 - (က) ကဘဉ်တူၢ်လိာ်ဒိကန့ၣ်ဝဲကီၢ်ရၢၣ်ထီၣ်တိကမံတံာ်အတာ်ဟံဖျါ, ဒီးတာ်ပိၣ်အိၣ်သကိး, ဘျီဘဉ် မၤပဲၤ,ဟံဂၢ်ဟံကျါဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.
 - (ခ) ကဘဉ်တာ်ပိၣ်အိၣ်သကိး,စံၣ်ညီၣ်တဲာ်ဝဲ,တာ်သဘဉ်သဘဉ်လၢအပၢာ်ထီၣ်ဒီး,တာ်မၤလၢကီၢ်ရၢၣ်ပူၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
 - (ဂ) ကဘဉ်ယုထၢထီၣ်ဝဲ,ကီၢ်ရၢၣ်ထီၣ်တိကမံတံာ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
 - (ဃ) ကဘဉ်ယုထၢထီၣ်ဝဲခၢၣ်စးလၢကလဲၤထီၣ်ခ့ၣ်အိၣ်န့ၣ်ယုၣ်လီၤခၢၣ်သးအခိကရဲးန့ၣ်လီၤ.

(ခ) ကီၢ်ရၢၣ်ထီၣ်တိကမံတံာ်

- (၅) တာ်ကမၤကိးနံၤဒဲးတာ်မၤလၢကီၢ်ရၢၣ်ပူၤအဂီၢ်, ကီၢ်ရၢၣ်ထီၣ်တိကမံတံာ်ကဘဉ်ကရၢကရိထီၣ်ဝဲကီၢ်ရၢၣ်ပၤဆုၤတာ်ကမံတံာ်န့ၣ်လီၤ.
- (၆) ကီၢ်ရၢၣ်ထီၣ်တိကမံတံာ်န့ၣ်-
 - က) ကဘဉ်မၤဖျါထီၣ်ဝဲတာ်မၤအစီၢ်လံၤမိၢ်ပုၤလၢကီၢ်ရၢၣ်ခိကရဲးဒီးကီၢ်ရၢၣ်ထီၣ်တိကမံတံာ်,စံၣ်ညီၣ်တဲာ်ဝဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
 - ခ) ကဘဉ်ကရၢကရိထီၣ်ဝဲခ့ၣ်အဲၣ်န့ၣ်ယုၣ်အတာ်ကရၢကရိလၢအကီၢ်ရၢၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.
 - ဂ) ကဘဉ်ဟံလီၤန့ၣ်ဝဲခ့ၣ်အဲၣ်န့ၣ်ယုၣ်,ကရၢဖိတဖၣ်အလီၢ်အကျဲဒီးကဘဉ်ရဲၣ်ကျဲၤဝဲကျိၣ်စ့ၣ်ဝဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
 - ဃ) ကဘဉ်န့ၣ်လီၤဝဲကီၢ်ရၢၣ်အတာ်မၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၇) ကီၢ်ရၢၣ်ထီၣ်တိကမံတံာ်,အတာ်အိၣ်ဖျါတာ်ကဘဉ်မၤဝဲတန့ၣ်တဘျီန့ၣ်လီၤ.
- (၈) ကီၢ်ရၢၣ်ထီၣ်တိကမံတံာ်န့ၣ်ကဘဉ်ဆုၤထီၣ်ဝဲတာ်ဟံဖျါတန့ၣ်တဘျီဆုၤလီၢ်ခၢၣ်သးထီၣ်တိကမံတံာ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

(ဂ) ကီၢ်ရၢၣ်ပၤဆုၤတာ်ကမံတံာ်

- (၉) ကီၢ်ရၢၣ်ပၤဆုၤတာ်ကမံတံာ်န့ၣ်ကဘဉ်ဆုၤထီၣ်တာ်ဟံဖျါဆုၤလီၢ်ခၢၣ်သးပၤဆုၤတာ်ကမံတံာ်အအိၣ်ယုလၢတဘျီန့ၣ်လီၤ.
- (၁၀) ကီၢ်ရၢၣ်ပၤဆုၤတာ်ကမံတံာ်န့ၣ်ကဘဉ်အိၣ်ဖျါဝဲ,အစုၤကတၢၢ်ယုလၢတဘျီန့ၣ်လီၤ.
- (၁၁) ကီၢ်ရၢၣ်ပၤဆုၤတာ်ကမံတံာ်ကဘဉ်ယုထၢထီၣ်ဝဲကီၢ်ရၢၣ်စံၣ်ညီၣ်ကွီၢ်ဒီးဟ့ၣ်လီၤမူဒါလၢကမၤတာ်စံၣ်တာ်ညီၣ်ပိတုတာ်မၤလၢကီၢ်ရၢၣ်အပူၤကသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်ဆဉ်,ခ့ၣ်အဲၣ်န့ၣ်ယုၣ်,တာ်ကရၢကရိ

အဆၢ(၁၃) ကီၢ်ဆဉ်,ခ့ၣ်အဲၣ်န့ၣ်ယုၣ်,တာ်ကရၢကရိ

ကီၢ်ဆဉ်ခ့ၣ်အဲၣ်န့ၣ်ယုၣ်,တာ်ကရၢကရိထီၣ်အိၣ်ဒ်လၢအသိးအံၤန့ၣ်လီၤ.

- (က) ကီၢ်ဆဉ်ခိကရဲး
 - (၁) ကီၢ်ဆဉ်,ခ့ၣ်အဲၣ်န့ၣ်ယုၣ်ခိကရဲးန့ၣ်မ့ၢ်တာ်တိခိၣ်ရိၣ်မဲအတာ်ကရၢကရိအထိကတၢၢ်လၢကီၢ်ဆဉ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ဆဉ်ခိကရဲးဒီးကီၢ်ဆဉ်ထီၣ်တိကမံတံာ်န့ၣ်,ကဘဉ်ဒိကန့ၣ်ဝဲကီၢ်ရၢၣ်ထီၣ်တိကမံတံာ်အတာ်တိခိၣ်ရိၣ်မဲန့ၣ်လီၤ.
 - (၂) ကီၢ်ဆဉ်ခိကရဲးန့ၣ်တာ်ကဘဉ်မၤအိၣ်ခံန့ၣ်တဘျီန့ၣ်လီၤ.
 - (၃) ခၢၣ်စး(၇၀) မျးကယၤမ့ၢ်ဟဲထီၣ်ဝဲန့ၣ်ခိကရဲးကဲထီၣ်သ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.
 - (၄) ကီၢ်ဆဉ်ခိကရဲးန့ၣ်-
 - က) ကဘဉ်မၤဝဲတာ်မၤလၢအမ့ၢ်တာ်ဒိကန့ၣ်,ကီၢ်ဆဉ်ထီၣ်တိကမံတံာ်အတာ်ဟံဖျါ,တာ်တာ်ပိၣ်အိၣ်သကိး,တာ်ဘျီဘဉ်မၤပဲၤ,ဟံဂၢ်ဟံကျါတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

- ခ)ကဘဉ်စံဉ်ညီဉ်တဲာ်ဝဲ,တၢ်သဘဉ်သဘဉ်ဒီး,တၢ်မၤလၢကီၢ်ဆဉ်အပူၤတဖဉ်န့ဉ်လီၤ.
- ဂ)ကဘဉ်ယုထၢထီဉ်ဝဲကီၢ်ဆဉ်ကမံတံာ်တဖဉ်န့ဉ်လီၤ.
- ဃ)ကဘဉ်ယုထၢထီဉ်ခၢဉ်စးလၢ,ကလဲၤထီဉ်ကီၢ်ရဲၤခိကရဲးန့ဉ်လီၤ.

(ခ)ကီၢ်ဆဉ်ထီတိကမံတံာ်

- (၅)လၢတၢ်ကမၤကိးနံၤဒဲးတၢ်မၤကသုအဂီၢ်,ကီၢ်ဆဉ်ထီတိကမံတံာ်ကဘဉ်ကရၢကရီထီဉ်ဝဲကီၢ်ဆဉ်ပၤဆုတၢ်ကမံတံာ်န့ဉ်လီၤ.
- (၆)ကီၢ်ဆဉ်ကမံတံာ်တဖဉ်န့ဉ်-
 - (က)ကဘဉ်မၤဝဲ,အကီၢ်ဆဉ်ခိကရဲးအတၢ်စံဉ်ညီဉ်တဲာ်ဒီးကီၢ်ရဲၤထီတိကမံတံာ်အတၢ်စံဉ်ညီဉ်တဲာ်တဖဉ်န့ဉ်လီၤ.
 - (ခ)ကဘဉ်ဟံလီၤန့ဉ်ခဲၣ်ယုဉ်ကရၢဖိတဖဉ်အလီၢ်အကျဲ,ကဘဉ်ရဲဉ်ကျဲၤဝဲကျိဉ်စ့ဂ့ၢ်ဝိတဖဉ်န့ဉ်လီၤ.
 - (ဂ)ကဘဉ်န့ဉ်လီၤဝဲကီၢ်ဆဉ်အတၢ်မၤတဖဉ်န့ဉ်လီၤ.
 - (၇)ကီၢ်ဆဉ်ကမံတံာ်,နံဉ်ကတၢ်တၢ်အိဉ်ဖျိဉ်တၢ်ကဘဉ်မၤအီၤတနံဉ်တဘျီန့ဉ်လီၤ.
 - (၈)ကီၢ်ဆဉ်ထီတိကမံတံာ်န့ဉ်,ကဘဉ်ဆုထီဉ်ဝဲတၢ်ဟံဖျါဆူကီၢ်ရဲၤထီတိကမံတံာ်အအိဉ်အစ့ၤကတၢ်ယုလၢတဘျီန့ဉ်လီၤ.
 - (၉)ကီၢ်ဆဉ်ပၤဆုတၢ်ကမံတံာ်
 - (၉)ကီၢ်ဆဉ်ပၤဆုတၢ်ကမံတံာ်န့ဉ်ကဘဉ်ဆုထီဉ်,တၢ်ဟံဖျါဆူ,ကီၢ်ရဲၤပၤဆုတၢ်ကမံတံာ်အအိဉ်အစ့ၤကတၢ်ယုလၢတဘျီန့ဉ်လီၤ.
 - (၁၀)ကီၢ်ဆဉ်ပၤဆုတၢ်ကမံတံာ်တၢ်အိဉ်ဖျိဉ်တၢ်ကဘဉ်မၤအီၤ,အစ့ၤကတၢ်ယုလၢတဘျီန့ဉ်လီၤ.

ခ့ဉ်အဲနဲယုဉ်,ဂံၢ်ခိဉ်ထံးတၢ်ကရၢကရီ

အဆၢ(၁၄)ခ့ဉ်အဲနဲယုဉ်,ဂံၢ်ခိဉ်ထံးတၢ်ကရၢကရီ

- ခ့ဉ်အဲနဲယုဉ်,ဂံၢ်ခိဉ်ထံးအတၢ်ကရၢကရီ,ဘဉ်တၢ်ကရၢကရီထီဉ်အသးဒ်လၢအသးအံၤန့ဉ်လီၤ.
- (၁)ခ့ဉ်အဲနဲယုဉ်,ဂံၢ်ခိဉ်ထံးအတၢ်ကရၢကရီန့ဉ်မ့ၢ်ဝဲ,န့ဉ်သဝီကရၢ(မ့တမ့ၢ်)န့ဉ်သဝီ,အတၢ်ကရၢကရီတဖဉ်န့ဉ်လီၤ. န့ဉ်သဝီကရၢ(မ့တမ့ၢ်)န့ဉ်သဝီအတၢ်ကရၢကရီပၤဆုတၢ်ကမံတံာ်တဖဉ်,ကဘဉ်ဒိကန့ဉ်ဝဲကီၢ်ဆဉ်ထီတိကမံတံာ်အတၢ်တိခိဉ်ရိဉ်မဲန့ဉ်လီၤ.
- (၂)န့ဉ်သဝီကရၢ(မ့တမ့ၢ်)န့ဉ်သဝီအတၢ်ကရၢကရီဒိကရၢအတၢ်အိဉ်ဖျိဉ်န့ဉ်, မ့ၢ်တၢ်တိခိဉ်ရိဉ်မဲအထီကတၢ်လၢ န့ဉ်သဝီအတၢ်ကရၢကရီအပူၤန့ဉ်လီၤ.
- (၃)န့ဉ်သဝီကရၢ(မ့တမ့ၢ်)န့ဉ်သဝီအတၢ်ကရၢကရီ,ကဘဉ်မၤဝဲဒိကရၢအတၢ်အိဉ်ဖျိဉ်ခံနံဉ်တဘျီန့ဉ်လီၤ.လၢတၢ်အိဉ်ဖျိဉ်အံၤန့ဉ်-
 - (က)ကဘဉ်သမံသမိးကျဲၤဝဲတၢ်မၤလၢအမၤဝဲဒိတနံဉ်ညါအပူၤတဖဉ်န့ဉ်လီၤ.
 - (ခ)ကဘဉ်ယုထၢထီဉ်ဝဲ,န့ဉ်သဝီကရၢ(မ့တမ့ၢ်)န့ဉ်သဝီ,ပၤဆုတၢ်ကမံတံာ်တဖဉ်န့ဉ်လီၤ.
- (၄)ကဘဉ်မၤဝဲန့ဉ်သဝီကရၢ(မ့တမ့ၢ်)န့ဉ်သဝီကရၢကမံတံာ်,ကိးနံၤဒဲးအတၢ်မၤတဖဉ်န့ဉ်လီၤ.
- (၅)န့ဉ်သဝီကရၢ(မ့တမ့ၢ်)န့ဉ်သဝီကရၢပၤဆုတၢ်ကမံတံာ်န့ဉ်-
 - (က)လၢတၢ်ကမၤဖျါထီဉ်,ထးအတၢ်ကရၢကရီအတၢ်စံဉ်ညီဉ်တဲာ်တဖဉ်, တၢ်မၤအမိၢ်လံၤမိၢ်ပျၢ်ကန့ၢ်အဂီၢ်,ကဘဉ်ကရၢကရီ,သန့သဆဉ်ထီဉ်ဝဲကမ့ၢ်တဖဉ်န့ဉ်လီၤ.
 - (ခ)ကဘဉ်ဒိကန့ဉ်ဟံသ့ဉ်ဟံသးဝဲကမ့ၢ်တဖဉ်အတၢ်ဘဉ်သးဒီးအတၢ်ယုထီဉ်တဖဉ်ထီတိကမံတံာ်,ကမ့ၢ်အတၢ်ယုထီဉ်တဖဉ်,ကဘဉ်ဟံဖျါထီဉ်ဝဲဆူထးတၢ်ကရၢကရီချးဆၢချးကတီၢ်န့ဉ်လီၤ.
 - (ဂ)မ့ၢ်တဖဉ်,အမ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်,တၢ်အိဉ်ဆူဉ်အိဉ်ချ့,တၢ်ကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သ့,ဒီးထံရၢကီၢ်သဲးတၢ်သ့ဉ်ညါကထီထီဉ်အဂီၢ်,ကဘဉ်ဟံသ့ဉ်ဟံသးယုသ့ဉ်ညါ,ဒီးကဘဉ်မၤန့ဉ်ဝဲဒၣ်န့ဉ်လီၤ.
 - (ဃ)ကဘဉ်ပၤဆုကယာ်ဝဲ,တၢ်ရီၢ်ဖျိဉ်ကရၢဖိ,တၢ်တူၢ်လိာ်ကရၢဖိ,တၢ်ထၢကရၢအစ့,ကရၢအတၢ်သိဉ်တၢ်သီအတၢ်မၤတဖဉ်န့ဉ်လီၤ.
 - (င)ဒ်အလီၢ်အိဉ်အသး,ကဘဉ်မၤဝဲ,န့ဉ်သဝီကရၢ(မ့တမ့ၢ်)န့ဉ်သဝီကရၢအတၢ်အိဉ်ဖျိဉ်န့ဉ်လီၤ.

အဆာ(၁၅)တော်ဟုတ်လီလီကျိရ်, ကိဆ်အပူပလီလီဆုန်နီအမူအဒါ.

အလီမုအိန်, လီခါသးထိဘိကမံတံကဘဉ်ယုထာထီဉ်, ကိရ်ပူပလီလီဆုန်နီဒီးကိရ်ထိဘိကမံတံကဘဉ်ယုထာထီဉ်ကိဆ်ပူပလီလီဆုန်နီန့လီ.

အဆာ(၁၆)တော်ဟုတ်လကပီ.

ခွန်အိန်ယုအတော်ကရကရိတခါခါမုဂု, ကရဖိတဂါမုဂု, လာတော်မနီအပူလါအအိန်ဒီးတော်သုတီသးရ, လူပိမလွဲတော်သိတော်သီတုလါအလီကွါလီ, ဖျိုးစိလတော်မလွဲခွန်အိန်ယုအကျသန့ဒီးတော်မတဖဉ်, အိန်ဒီးတော်ကွါစိ, မုခါလာတော်ဟုတ်လီအီတဖဉ်မလဲကထီဉ်လိဉ်ထီဉ်လီဆီလီကျိဒီးမန့ကမျါအတော်ဆိဉ်ထွဲတဖဉ်န့တော်ကဘဉ်ဟုတ်လဟုတ်ကပီအီန့လီ.

အဆာ(၁၇)တော်ဒိကနုတ်တိသိတ်တိသိ

- (၁) ခွန်အိန်ယုကရဖိတဖဉ်ကဒိကနုတ်တိသိတ်တိသိအဂီ, ကရတဆိဘဉ်တဆိအပူပလီလီဆုန်နီကဘဉ်ဟံးမုဒါဒီးခွန်အိန်ယုအတော်ကရကရိတဖဉ်ကအိန်ဒီးတော်ဒိကနုတ်တိသိတ်တိသိအဂီ, ထိဘိကမံတံတပတိဘဉ်တပတိတဖဉ်ကဘဉ်ဟံးမုဒါန့လီ.
- (၂) (က) လီခါသးထိဘိကမံတံဒီးလတ်တဆိဘဉ်တဆိ, အကရဖိတဖဉ်, ကအိန်ဒီးတော်ကဒိကနုတ်တိသိတ်တိသိအဂီ, လီခါသးထိဘိကမံတံအပူပလီလီဆုန်နီ, ကဘဉ်ဟံးမုဒါန့လီ.
- (ခ) ကိရ်ထိဘိကမံတံဒီးကရဖိကိဒီးလါဒီးလါအအိန်လါကိရ်အပူတဖဉ်ကဒိကနုတ်တိသိတ်တိသိအဂီ, ကိရ်ထိဘိကမံတံအပူပလီလီဆုန်နီကဘဉ်ဟံးမုဒါန့လီ.
- (ဂ) ကိဆ်ထိဘိကမံတံဒီးကရဖိလါကိဆ်ပူတဖဉ်ကအိန်ဒီးတော်ဒိကနုတ်တိသိတ်တိသိအဂီ, ကိဆ်ထိဘိကမံတံအပူပလီလီဆုန်နီကဘဉ်ဟံးမုဒါန့လီ.

အဆာ(၁၈)တော်ဟုတ်တိကမုဉ်

- (၁) ပူပလီလီဆုန်နီမုဂု, ပူလါပူပလီလီဆုန်နီဟုတ်လီမုဒါမုဂု, ကမံတံလါအဟံးဂုဝိတော်ပတခါ မုဂုန့, ဟံးဂုဝိဘဉ်, ကရဖိလါအအိန်လါ, အတော်စိတော်ကမိအဖိလတ်တဖဉ်သုဝဲန့န့လီ.
- (၂) တော်ဟံးဂုဝိဆူကရဖိ
 - (က) တော်ကဟုတ်တော်နီပါ(မုတမု)
 - (ခ) တော်ကဟုတ်ပလီ(မုတမု)
 - (ဂ) တော်ဆိကတိကွန်လါမုဒါပူ(မုတမု)
 - (ဃ) တော်ထုထီဉ်ကွန်လါခွန်အိန်ယုအပူန့လီ.
- (၃) ထိဘိကမံတံအပူပလီလီနီတဆိဂုတဆိဂု, မုမကမုတော်သိတ်တိသိန့, ထိဘိကမံတံလါအဘဉ်ထွဲဒီးအီကဘဉ်ဟံးဂုဝိဘဉ်န့လီ.
- (၄) ထိဘိကမံတံန့, ဟံးဂုဝိဘဉ်အတော်ကရကရိလါအအိန်လါအစုတီဖိလတ်တဖဉ်သုဝဲန့န့လီ.
- (၅) ထိဘိကမံတံတဖဉ်, လါထံဟံးဂုဝိအတော်ကရကရိလါအအိန်လါအစုတီဖိလတ်တဖဉ်အပူ-
 - (က) အခိဉ်ထံးတပတိကဘဉ်ဟုတ်ပလီဝဲ,
 - (ခ) လါခံကတော်န့, ကဘဉ်မဟးဂီကွန်ကရအံဒီးကဘဉ်ကရကရိထီဉ်ကွဲကရလါအသီန့လီ.
- (၆) ခွန်အိန်ယုတကရါမုဂု, ကရဖိတဂါမုဂုလါအဘဉ်တော်ဟံးဂုဝိအီန့ယုထီဉ်တံသးကညီဆူထးတော်ကရကရိသုဝဲန့န့လီ.

အဆာ(၁၉)တော်တုလီလိကုဆူကရပူ.

ကရဖိတဂါလါလါလါဘဉ်တော်ဟံးဂုဝိတုဘဉ်တော်ကမုန့, တော်တုလီလိကုဆူတော်ကရကရိပူသုဝဲဒ်တော်ဟံးဂုဝိအသိန့လီ.

အဆာ(၂၀)ခွန်အိန်ယု, ကျိဉ်စုဂုဝိ.

- တုလါတော်ဆိတလဲဘိကုတစုခွန်အိန်ယုကျိဉ်စုဂုဝိမုဒါလတ်အသိ, န့လီ.
- (၁) စုတဖဉ်လါတော်ထါအီလါကရဖိ.

အဆာ(၄) တာ်နာ်လီၤဆူခွၢ်အဲန်ယုၣ်ကရၢပူၤ

- (၁) ပုၤတဂၤလၢအသးအိၣ်နာ်လီၤဆူခွၢ်အဲန်ယုၣ်ကရၢပူၤန့ၣ်, ကဘၣ်ပတံထီၣ်ဝဲဆူဂံၢ်ခိၣ်ထံးကရၢလၢအဘၣ်ထွဲဒီးအိၣ်တခါခါအအိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်တၢ်တၢ်လိာ်အိၣ်ဒိကရၢဖိတဂၤအသးလံန့ၣ်ကရၢလၢအတၢ်လိာ်အိၣ်န့ၣ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်အိၣ်ကရၢအလံာ်အုၣ်သးန့ၣ်လီၤ. လံာ်ပတံထီၣ်အဒိဒီးလံာ်အုၣ်သးန့ၣ်လီၤခါၣ်သးကဘၣ်ကွဲးဟံလီၤန့ၣ်ဝဲဒၣ်လီၤ.
- (၂) ပုၤလၢအသးအိၣ်နာ်လီၤဆူခွၢ်အဲန်ယုၣ်ပူၤတဂၤန့ၣ်, တချုးလၢအတၢ်လိာ်ဝဲလၢအကနာ်လီၤဆူကရၢပူၤဒိဘၣ်အခါ, တၢ်ကဘၣ်ဝဲနာ်ပာ်အိၣ်လၢ, ကညီတၢ်ပာ်ဆၢတၢ်မၤအကျဲခိၣ်သ့ၣ်, ခုၣ်အဲန်ယုၣ်ထီၣ်ရီၤတၢ်မၤတဖၣ်, တၢ်သိၣ်တၢ်သီ, တၢ်ဘျုးတဖၣ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးတၢ်အသးထူပာ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤတဂၤလၢအသးအိၣ်နာ်လီၤဆူကရၢပူၤန့ၣ်, ဂံၢ်ခိၣ်ထံးကရၢလၢအဘၣ်ထွဲဒီးအိၣ်ပၤဆၢတၢ်ကမံတံာ်ကဘၣ်တၢ်လိာ်အိၣ်ဒိကဘၣ်သမံသမိး, သ့ၣ်ညါဟံပနီၣ်အိၣ်လၢကရၢအတၢ်အိၣ်ဖိၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.
- (၃) ကရၢဖိတဂၤမ့ၢ်အဲၣ်ဒီးဆိတလဲဆူတၢ်လိာ်အဂၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်တၢ်လိာ်ပုၤလၢကရၢပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်, ကရၢလၢအဘၣ်ထွဲတဖၣ်ကဘၣ်ဟံဖျါထီၣ်ဝဲဆူထးဒီးဟံးန့ၣ်တၢ်ဘၣ်သးန့ၣ်လီၤ.

အဆာ(၅) တၢ်ဟးထီၣ်လၢခွၢ်အဲန်ယုၣ်ကရၢပူၤ

- (၁) ကရၢဖိတဂၤမ့ၢ်သးအိၣ်ဟးထီၣ်လၢတၢ်ကရၢကရီပူၤန့ၣ်, ကဘၣ်ကွဲးဝဲတၢ်တၢ်ကျိၤလၢအသးအိၣ်ဟးထီၣ်ဒီးကဘၣ်ဟံဖျါထီၣ်ဝဲဆူ, ကရၢလၢအတၢ်လိာ်အိၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၂) ကရၢလၢအတၢ်လိာ်အိၣ်ကတၢ်လိာ်, ဆိကမိၣ်ဝဲလံာ်ပတံထီၣ်အိၣ်လီၤ. တၢ်ဟးထီၣ်န့ၣ်ထးအတၢ်ကရၢကရီကဘၣ်ဟံဂံၢ်ဟံကျါဝဲဒၣ်လီၤ. တၢ်ဟံဂံၢ်ဟံကျါအိၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်ကဘၣ်ထးထီၣ်ကွံာ်အမံလၢကရၢအစရီပူၤန့ၣ်လီၤ.

အဆာ(၆) ပၤဆၢတၢ်ကမံတံာ်အကျိၤအဂီၢ်

- (၁) လီၤခါၣ်သးထီၣ်ကမံတံာ်ဟ့ၣ်ဒီးပၤဆၢတၢ်ကမံတံာ်န့ၣ်တၢ်ယုထၢထီၣ်အိၣ်သ့ဝဲတၢ်လၢ(၃၀)ဂၤန့ၣ်လီၤ. ထီၣ်ကမံတံာ်အံၤကဘၣ်ပၣ်ဝဲဒီးပိာ်မုၢ်အစၢၤကတၢ်ခံဂၤန့ၣ်လီၤ. လီၤခါၣ်သးကတၢ်ဆိကမံတံာ်, တၢ်ယုထၢအိၣ်သ့တၢ်လၢ(၁၅)ဂၤန့ၣ်လီၤ. လၢကတၢ်ဆိကမံတံာ်အံၤအကျိၤန့ၣ်ဘၣ်ပၣ်ဟ့ၣ်ဒီးပၤပိာ်မုၢ်အစၢၤကတၢ်တဂၤန့ၣ်လီၤ.
 ကီၢ်ရၢၣ်ကီၢ်ဆၢထီၣ်ကမံတံာ်လၢအပၣ်ဟ့ၣ်ဒီးပၤဆၢတၢ်ကမံတံာ်န့ၣ်, တၢ်ယုထၢထီၣ်အိၣ်သ့တၢ်လၢ ၂၁ ဂၤန့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ရၢၣ်ကီၢ်ဆၢထီၣ်ကမံတံာ်အံၤကဘၣ်ပၣ်ဟ့ၣ်ဝဲဒီးပၤပိာ်မုၢ်အစၢၤကတၢ် ၃ ဂၤန့ၣ်လီၤ. န့ၣ်သဝီပၤဆၢတၢ်ကမံတံာ်န့ၣ်တၢ်ဟံပနီၣ်သ့တၢ်လၢ ၇ ဂၤန့ၣ်လီၤ.
- (၂) လီၤခါၣ်သးထီၣ်ကမံတံာ်န့ၣ်တၢ်ကဘၣ်ယုထၢထီၣ်အိၣ်လၢခိကရဲးတဆိဘၣ်တဆိ, လၢတၢ်ဖးခုသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ထီၣ်ကမံတံာ်အပူၤပၤလီၤဆ့ၣ်နီၤ, ပုၤပၤလီၤဆ့ၣ်နီၤခံဂၤတဂၤ, န့ၣ်ရဲၣ်, န့ၣ်ရဲၣ်ယဲၤတဖၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ကဘၣ်ယုထၢထီၣ်အိၣ်လၢကျဲဒ်အိၣ်န့ၣ်လီၤ.

အိၣ်န့ၣ်- vkw>tdo;w>vdb. t zbd yRulhvBcX. o;x b d u r l v h t y B y R v B q h e B M. v B c X. o; x D b d u r l v h t w * R * R w > C k X x D ' f u B & h x b d u r l v h t y B y R v B q h e B o B J ' M. t o k u B & h x b d u r l v h t w * R * R M. w > C k X x D t R ' f u B q . x b d u r l v h t y B y R v B q h e B o B J . M. v B w > [h v B r ' g w q b . w q b B J . M. v B u B & h y k o k c d v X t ' d u w X w * R M. < u b . [H t O y B y R v B q h e B c H * R w * R t r i t ' g M. v B t O b b w z . M. < u b . y . C k O J X u B & h x b d u r l v h t e D * H e D ' (t y R ' D v X u B q . u r l v h t w x u & X u & y R p h u D u b . y . C k O J . M. v B

- (၃) ခိကရဲးတၢ်ယုထၢတၢ်မၤသန့တဖၣ်န့ၣ်, ထီၣ်ကမံတံာ်တဆိဘၣ်တဆိကဘၣ်ကွဲးဟံလီၤဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၄) လီၤခါၣ်သထီၣ်ကမံတံာ်အပူၤပၤလီၤဆ့ၣ်နီၤ, ပုၤပၤလီၤဆ့ၣ်နီၤခံဂၤတဂၤ, န့ၣ်ရဲၣ်, န့ၣ်ရဲၣ်ယဲၤတၢ်ဒီးခံတဖၣ်, လၢတၢ်ယုထၢထီၣ်တဖၣ်န့ၣ်ကဲထီၣ်ဝဲ, လီၤခါၣ်သးပၤဆၢတၢ်ကမံတံာ်အပူၤပၤလီၤဆ့ၣ်နီၤ, ပုၤပၤလီၤဆ့ၣ်နီၤခံဂၤတဂၤ, န့ၣ်ရဲၣ်, န့ၣ်ရဲၣ်ယဲၤတၢ်, ခံတဖၣ်တဘျီယိန့ၣ်လီၤ.

(၅)လက်အောက်ကရားကရိတဆိဘဉ်တဆိ,ထိဘိကမံတံအပူပူလီလီဆုဒ်နီ,ပူပူလီလီဆုဒ်နီခံဂတဂ, နံဒ်ရွှ်သယဲတဖဉ်စုကီး,ကထိဉ်ဝဲဒဉ်တကရားကရိဘဉ်ထွဲ,ပာဆုတကမံတံအပူပူလီလီဆုဒ်နီ, ပူပူလီလီဆုဒ်နီခံဂတဂ,နံဒ်ရွှ်,နံဒ်ရွှ်ယဲ,တဖဉ်န့လီ.

အဆာ(၇)ပာဆုတကမံတံတကရားကရိအကူအဂီ

- (၁)ပာဆုတကမံတံတဆိဘဉ်တဆိန့,တကဘဉ်ယုထာထိဉ်အိလောထိဘိကမံတံအပတီလါအဘဉ်ထွဲ တဖဉ်အပူန့လီ.
- (၂)ပာဆုတကမံတံတဆိဘဉ်တဆိန့ထိဘိကမံတံအပူပူလီလီဆုဒ်နီ,ပူပူလီလီဆုဒ်နီခံဂတဂ, နံဒ်ရွှ်,နံဒ်ရွှ်သယဲ, ကဘဉ်ယုထာထိဉ်ဝဲဒီးကဘဉ်ဟံးန့ထိဘိကမံတံအတပဂါဂါပဂါပဂါ, ပူ ပူလီလီဆုဒ်နီကဘဉ်ဘိးဘဉ်ရလီဝဲဆုဒ်ကရဲန့လီ.
- (၄)ပာဆုတကမံတံတဆိဘဉ်တဆိန့,တကဘဉ်ကရားကရိထိဉ်အိ-
 - (က)ပူပူလီလီဆုဒ်နီ,
 - (ခ)ပူပူလီလီဆုဒ်နီ-၂
 - (၃)နံဒ်ရွှ်
 - (၄)နံဒ်ရွှ်သယဲတဖဉ်
 - (၅)ကမံတံတဖဉ်န့လီ.
- (၅)ပာဆုတကမံတံတဖဉ်န့,ကဘဉ်မာဝဲတအါလီလါခိကရဲအမဲညါန့လီ.
- (၆)ပာဆုတကမံတံန့တကဘဉ်ကရားကရိထိဉ်အိ,လီခါသးန့ဝဲလါ(၁၁)ဂ,ကီရုဉ်ဒီးကီဆဉ် န့ဝဲလါ(၉)ဂန့လီ.
- (၇)ကီရုဉ်ပူပူလီလီဆုဒ်နီဒီးပူပူလီလီဆုဒ်နီ-၂န့ကထိဉ်ဒဉ်အတလီခါသးထိဘိကမံတံန့လီ.
- (၈)ကီဆဉ်အပူပူလီလီဆုဒ်နီဒီးပူပူလီလီဆုဒ်နီ-၂န့ကထိဉ်ဒဉ်အတကီရုဉ်ထိဘိကမံတံန့လီ.

အဆာ(၈)လီခါသးပာဆုတကမံတံအမူဒါ

- (၁)လီခါသးပာဆုတကမံတံန့ကဘဉ်အုဉ်ကီဝဲခဉ်အန့ယု,ကညီဒီကလုဉ်စာဖဉ်ကရားအတမာခဲ လါန့လီ။
- (၂)ကဘဉ်မာဖျါထိဉ်ဝဲခဉ်အန့ယု,ကညီဒီကလုဉ်စာဖဉ်ကရားအတမာခါလံမိပုတဖဉ်န့လီ.
- (၃)ကဘဉ်မာဝဲတပဂါဖဉ်တိခိဉ်ရိဉ်မဲဒီးတဟံးန့မူဒါတဂစုဉ်န့လီ.

(က)ပူပူလီလီဆုဒ်နီအမူဒါ

- (၁)ပူပူလီလီဆုဒ်နီန့မုခိဉ်နတဂလါအတမာမိတကမိအထိကတါလါပာဆုတကမံတံအပူန့ လီ,မုစုကီးသးကီဉ်ကးအပူပူလီလီဆုဒ်နီန့လီ.
- (၂)ကဘဉ်ပာယာဝဲကညီတပဂါဆါတမာအကျဲခိဉ်သ့,ခဉ်အန့ယု,ထိရိတမာတဖဉ်,ဒီးတဘျါ,တ သိဉ်တသိတဖဉ်န့လီ.
- (၃)ကဘဉ်ပာယာန့ဝဲလီခါသးထိဘိကမံတံတဖဉ်အတဒီကန့တသိဉ်တသိန့လီ.
- (၄)ကဘဉ်ပာဆုကယာဝဲ,လီခါသးပာဆုတကမံတံတမာအကျဲသန့တဖဉ်န့လီ.
- (၅)ကဘဉ်ပာဖျါထိဉ်ဝဲလီခါသးထိဘိကမံတံအတပဂါဆါဆုဒီကလုဉ်အခိကရဲန့လီ.
- (၆)ကဘဉ်ထုးထိဉ်ဝဲတကလု,တဘိးဘဉ်ရလီဒီးတစံဉ်ညိဉ်တလါအအဘဉ်ထွဲဒီးတပဂါဆါတဖဉ်န့ လီ.
- (၇)ဟံးမူဒါတိခိဉ်ရိဉ်မဲဝဲကကျါတခါခါသ့ဒဉ်န့လီ.
- (၈)ခဉ်အန့ယုအပူပူလီလီဆုဒ်နီန့အမူဒါအိဉ်ဝဲလါကဘဉ်တိခိဉ်ရိဉ်မဲကိးဝဲတအိဉ်ဖဉ်လါအဟံ ပ နီဉ်သးတဖဉ်န့လီ.

(ခ)ပူပူလီလီဆုဒ်နီ(၂)အမူဒါ

- (၁)ပူပူလီလီဆုဒ်နီန့ဒီးအဆါကတီမုဂါ,ဟးလါမူဒါအဆါကတီမုဂါ,သံကွံဉ်မုဂါန့ပူပူလီလီဆုဒ် နီ-၂ကဘဉ်ဟံးထိဉ်ပူပူလီလီဆုဒ်နီအမူဒါန့လီ.
- (၂)ကဘဉ်မာဝဲမူဒါလါပူပူလီလီဆုဒ်နီဟ့ဉ်လီအိအသိးတဖဉ်န့လီ.

- (၃) ဟံးမူဒါတီခိၣ်ရိၣ်မဲဝဲ,ဝဲကျိၤတခါခါသ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၄) ကဘၣ်မ့ၢ်စ့ၢ်ကိးဝဲသးကိၣ်ကးကရၢဖိတဂၤန့ၣ်လီၤ.

(ဂ)နဲၣ်ရွဲၣ်ခိၣ်ကျိၤအမူအဒါ

- (၁) ကဘၣ်ဟံးမူဒါတီခိၣ်ရိၣ်မဲကျိၤစ့ၢ်ကယၢ်ဝဲလီၢ်ခါၣ်သးကမံတံာ်ဝဲကျိၤအတၢ်မၤခဲလၢာ်န့ၣ်လီၤ.
- (၂) ဝဲကျိၤအတၢ်ဟံးဖျါတဖၣ်,ကဘၣ်ဟံးဆုၤထီၣ်ဝဲဆူလီၢ်ခါၣ်သးထီၣ်ကမံတံာ်အတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၃) ကဘၣ်မၤစ့ၢ်ကိးဝဲလီၢ်ခါၣ်သးထီၣ်ကမံတံာ်နဲၣ်ရွဲၣ်အမူအဒါန့ၣ်လီၤ.
- (၄) ပူၤထီၣ်လီၢ်ခါၣ်သး,ဝဲကျိၤခိၣ်တဖၣ်အမဲာ်ညါ,ကဘၣ်ပၤယၢ်န့ၣ်ဝဲပူၤမၤတၢ်ဖိခဲလၢာ်တၢ်ဒိကန့ၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သိဒီးဒိအလီၢ်အိၣ်အသိး,ကဘၣ်ဟံးဂ့ၢ်ဝဲ,ဟ့ၣ်တၢ်ကမၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၅) ကဘၣ်မ့ၢ်စ့ၢ်ကိးလီၢ်ခါၣ်သးသးကိၣ်ကးကမံတံာ်ဖိန့ၣ်လီၤ.
- (၆) ဟံးမူဒါတီခိၣ်ရိၣ်မဲဝဲ,ဝဲကျိၤတခါခါသ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

(ဃ)နဲၣ်ရွဲၣ်ခိၣ်ကျိၤသယဲ(၁)အမူအဒါ

- (၁) ကဘၣ်ဟံးန့ၢ်ဝဲနဲၣ်ရွဲၣ်ခိၣ်ကျိၤအမူအဒါဖဲ,နဲၣ်ရွဲၣ်ခိၣ်ကျိၤန့ၣ်ဒူးအဆၢကတီၢ်မ့ၢ်ဂၤ,ဟးလၢမူဒါပူၤအဆၢကတီၢ်မ့ၢ်ဂၤ,သံကွံာ်မ့ၢ်ဂၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- (၂) ဟံးမူဒါတီခိၣ်ရိၣ်မဲဝဲ,ဝဲကျိၤတခါခါသ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၃) ကဘၣ်မၤစ့ၢ်ကိးဝဲနဲၣ်ရွဲၣ်ခိၣ်ကျိၤန့ၣ်လီၤ.
- (၄) ကဘၣ်မ့ၢ်စ့ၢ်ကိးလီၢ်ခါၣ်သး,သးကိၣ်ကးကမံတံာ်ဖိတဂၤန့ၣ်လီၤ.

(ဂ)နဲၣ်ရွဲၣ်ခိၣ်ကျိၤအမူအဒါ

- (၁) နဲၣ်ရွဲၣ်သယဲ(၁)ဟံးန့ၢ်ဒူးအဆၢကတီၢ်,ဟးလၢမူဒါပူၤအဆၢကတီၢ်,ဆူးက့အဆၢကတီၢ်န့ၣ်ကဘၣ်ဟံးဝဲနဲၣ်ရွဲၣ်ခိၣ်ကျိၤအမူအဒါန့ၣ်လီၤ.
- (၂) ဟံးမူဒါတီခိၣ်ရိၣ်မဲဝဲ,ဝဲကျိၤတခါခါသ့လီၤ.
- (၃) ဘၣ်မၤစ့ၢ်ကိးဝဲနဲၣ်ရွဲၣ်ခိၣ်ကျိၤန့ၣ်လီၤ.
- (၄) ကဘၣ်မ့ၢ်စ့ၢ်ကိးဝဲလီၢ်ခါၣ်သးသးကိၣ်ကးန့ၣ်လီၤ.

(ဂ)ပုၤတၢ်အမူအဒါ

- (1) ကဘၣ်မၤဝဲမူဒါလၢလီၢ်ခါၣ်သးပၤဆုၤကမံတံာ်ဟံးပနီၣ်ဟ့ၣ်လီၤအီၤန့ၣ်လီၤ.
- (2) ကဘၣ်ဟံးမူဒါတီခိၣ်ရိၣ်မဲဝဲ,ဝဲကျိၤတခါခါသ့ဝဲလီၤ.

အဆၢ(၉)ဝဲကျိၤခိၣ်တဖၣ်

(က)တၢ်ဆီလီၤဝဲကျိၤခိၣ်တဖၣ်

- (၁) ပၤဆုၤတၢ်ကမံတံာ်တဆီဘၣ်တဆီတဖၣ်န့ၣ်,ဟံးမူဒါဒိဝဲကျိၤခိၣ်အသိးသ့ဝဲဒၣ်လၢဝဲကျိၤလၢအကြားဝဲတခါခါန့ၣ်လီၤ.
- (၂) ထီၣ်ကမံတံာ်တဆီဘၣ်တဆီ,အကျိၤပူၤလၢအကြားဝဲတဂၤဂၤန့ၣ်,ပၤဆုၤတၢ်ကမံတံာ်ဘၣ်ထွဲတဆီဘၣ်တဆီယုထၢဟ့ၣ်လီၤမူဒါဒိဝဲကျိၤခိၣ်အသိးသ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၃) ပၤဆုၤတၢ်ကမံတံာ်တဆီဘၣ်တဆီ,ယုထၢဟ့ၣ်လီၤဝဲဒၣ်မူဒါဆူခ့ၣ်အနံယုၣ်ကရၢဖိလၢအကြားဝဲတဂၤဂၤဒိဝဲကျိၤခိၣ်လၢအဘၣ်ထွဲတဆီဘၣ်တဆီအသိးသ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၄) လီၢ်ခါၣ်သးပၤဆုၤတၢ်ကမံတံာ်အကျိၤပူၤလၢအကြားဝဲတဂၤဂၤကဘၣ်ဟံးမူဒါလၢတၢ်ဒိသးဝဲကျိၤခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

(ခ)ဝဲကျိၤခိၣ်တဖၣ်အမူအဒါ

- (၁) ဝဲကျိၤခိၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ပၤဆုၤကမံတံာ်တၢ်မၤလၢအဝဲကျိၤဘၣ်ထွဲဒၣ်ဝဲစ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.
- (၂) ဝဲကျိၤခိၣ်တဖၣ်လၢအတၢ်မၤအပူၤ,ဒိအလီၢ်အိၣ်အသိးကရၢကရိထီၣ်ဝဲဒၣ်ကမံတံာ်သ့ဝဲဒၣ်လၢပၤဆုၤတၢ်ကမံတံာ်အတၢ်ဘၣ်သးအသိးန့ၣ်လီၤ.

- (၃)ကဘဉ်ကွဲးလီၤဝဲဒၣ်အဝဲၤကျိၤ,တၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤတဖၣ်ဒီးကဘဉ်ဟံးန့ၢ်ဝဲပၤဆုၤတၢ်ကမံတံာ်အတၢ်ပာ်ဂၢ်ဟံ ကျဲၤန့ၢ်လီၤ.
- (၄)ကဘဉ်မၤဝဲတၢ်မၤအတၢ်ပာ်ဖျါဒီးကဘဉ်ဆုၤထီၣ်ဝဲဆူပၤဆုၤတၢ်ကမံတံာ်န့ၢ်ရဲၣ်အအိၣ်န့ၢ်လီၤ.
- (၅)ဝဲၤကျိၤခိၣ်တဖၣ်,ကဘဉ်ဟံးဂ့ၢ်ဝဲအဝဲၤကျိၤပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်,အတၢ်တမၤလၢပုၤအမူအဒါဒီးတၢ်မၤက မၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီတဖၣ်န့ၢ်လီၤ.

အဆၢ(၁၀)တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပီတုကမံတံာ်

(က)စံၣ်ညီၣ်ကွီၢ်ခိၣ်ကျိၢ်,စံၣ်ညီၣ်ကွီၢ်ခိၣ်

- (၁)တၢ်ကဘဉ်ယုထၢထီၣ်စံၣ်ညီၣ်ကွီၢ်ခိၣ်ကျိၢ်လၢလီၢ်ခၢၣ်သးပၤဆုၤတၢ်ကမံတံာ်အကျိၢ်,လၢတၢ်ဖးခုသ့ၣ်န့ၢ် လီၤ.
- (၂)စံၣ်ညီၣ်ကွီၢ်ခိၣ်ကျိၢ်န့ၢ်ကဘဉ်မ့ၢ်ဝဲပုၤလၢအအိၣ်ဒီးအသူးသ့ၣ်လၢကပီၤ,အိၣ်ဒီးတၢ်ပာ်ဆၢအတၢ်လဲၤခိဖျိ လၢအယံာ်, ဒီးတအိၣ်ပုၤတၢ်နီတကပၤ, အိၣ်ဆၢထၢဝဲလၢတၢ်အမ့ၢ်အတီဒီးစံၣ်ညီၣ်တၢ်ဒ်သဲးတၢ် ဘျါအသိး/WWဂၤန့ၢ်လီၤ.
- (၃)တၢ်ယုထၢထီၣ်လီၢ်ခၢၣ်သးအပုၤပၤလီၢ်ဆုၣ်နီၤ,ပုၤပၤလီၢ်ဆုၣ်နီၤခံၣ်ဂၤတဂၤ,နီၢ်ရဲၣ်,နီၢ်ရဲၣ်သယဲၤတဖၣ် ဝံၤ,တကတီၢ်ယီတၢ်ကဘဉ်ယုထၢထီၣ်စံၣ်ညီၣ်ကွီၢ်ခိၣ်ကျိၢ်န့ၢ်လီၤ.
- (၄)စံၣ်ညီၣ်ကွီၢ်ခိၣ်ကျိၢ်လၢတၢ်ယုထၢထီၣ်အံၤကဘဉ်မၤတၢ်တၢ်အၢၣ်လီၤလၢခိကရဲးအမဲာ်ညါန့ၢ်လီၤ.
- (၅)စံၣ်ညီၣ်ကွီၢ်တဆီဘဉ်တဆီန့ၢ်ကဘဉ်ယုထၢထီၣ်အသးဒ်,အဆၢ(၁)-(၄)အသိး,ဒ်တၢ်ဘဉ်ထွဲတဆီတ ဆီဒ်ဝဲအသိးန့ၢ်လီၤ.

(ခ)စံၣ်ညီၣ်ကွီၢ်ကမံတံာ်အက့ၢ်အဂီၢ်

- (၁)တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပီတုကမံတံာ်တဆီဘဉ်တဆီန့ၢ်တၢ်ကဘဉ်ကကရၢကရီထီၣ်ကမံတံာ်သၢဂၤန့ၢ်လီၤ.
- (၂)လီၢ်ခၢၣ်သးစံၣ်ညီၣ်ကွီၢ်ခိၣ်ကျိၢ်န့ၢ်,မ့ၢ်ကမံတံာ်အံၤအပုၤပၤလီၢ်ဆုၣ်နီၤန့ၢ်လီၤ.
- (၃)စံၣ်ညီၣ်ကွီၢ်ခိၣ်ကျိၢ်ကဘဉ်ယုထၢထီၣ်ဝဲပုၤခံၣ်ဂၤလၢလီၢ်ခၢၣ်သးထီၣ်ကမံတံာ်အကျိၢ်ဒီးတၢ်ကဘဉ်ဟံးန့ၢ် လီၢ်ခၢၣ်သးပၤဆုၤတၢ်ကမံတံာ်အတၢ်ဘဉ်သးဝံၤ,တၢ်ကဘဉ်ဟ့ၣ်လီၤမူဒါဒ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပီတုကမံတံာ်ဖိအ သိးန့ၢ်လီၤ.
- (၄)ပတီၢ်လၢအဂၤတဖၣ်,အစံၣ်ညီၣ်ကွီၢ်ခိၣ်န့ၢ်,မ့ၢ်ဝဲတၢ်စံၣ်ညီၣ်ပီတုကမံတံာ်အပုၤပၤလီၢ်ဆုၣ်နီၤဒ်အပတီၢ် ဘဉ်ထွဲဒၣ်ဝဲအသိးန့ၢ်လီၤ.
- (၅)ပတီၢ်တပတီၢ်ဘဉ်တပတီၢ်စံၣ်ညီၣ်ကွီၢ်ခိၣ်,ကဘဉ်ယုထၢထီၣ်ဝဲ,ပတီၢ်ဘဉ်ထွဲဒၣ်ဝဲအထီၣ်ကမံတံာ်အ ကျိၢ်ပုၤလၢအကြးဝဲခံၣ်ဂၤဒီးကဘဉ်ဟံးန့ၢ်ပၤဆုၤတၢ်ကမံတံာ်အတၢ်ဘဉ်သးဒီးတၢ်ကဘဉ်ဟ့ၣ်လီၤမူဒါဒ် တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပီတုကမံတံာ်ဖိအသိးန့ၢ်လီၤ.

(ဂ)တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပီတုကမံတံာ်အမူအဒါ

- (၁)တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပီတုကမံတံာ်တပတီၢ်ဘဉ်တပတီၢ်န့ၢ်,ဟီၣ်ကစီၤကစီၤလၢအဘဉ်ထွဲဒီးအီၤအပူၤ,တၢ်စံၣ်ညီၣ် ပီတုတၢ်မၤတဖၣ်ကဘဉ်ဘျိးဘဉ်ဒါအဂီၢ်ကဘဉ်ဟံးဝဲမူဒါန့ၢ်လီၤ.
- (၂)တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပီတုကမံတံာ်ဖိခံၣ်ဂၤန့ၢ်ဒ်အလီၢ်အိၣ်အသိးကဘဉ်မၤစၢၤဝဲတၢ်စံၣ်ညီၣ်ပီတုကမံတံာ်အပုၤပၤ လီၢ်ဆုၣ်နီၤတၢ်စံၣ်ညီၣ်ပီတုအတၢ်မၤတဖၣ်န့ၢ်လီၤ.
- (၃)တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပီတုလၢတၢ်သဘျ,တၢ်ဘဉ်ဘျိးဘဉ်ဒါကအိၣ်အဂီၢ်,အလီၢ်မ့ၢ်အိၣ်တၢ်ပိၣ်တီပိၣ်ဒီးခ့ၣ်အဲၣ်နဲ ယုၣ်ပၤဆုၤတၢ်ကမံတံာ်လၢအဘဉ်ထွဲသ့ဝဲဒၣ်လီၤ.
- (၄)တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပီတုကမံတံာ်တဖၣ်,ဘဉ်ထွဲဒီးသဲးတၢ်ဘျါန့ၢ်အလီၢ်မ့ၢ်အိၣ်,ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖး,ကွဲးလီၤ,မၤ စၢၤဝဲခ့ၣ်အဲၣ်နဲယုၣ်ပၤဆုၤတၢ်ကမံတံာ်သ့ဝဲဒၣ်န့ၢ်လီၤ.

အဆၢ(၁၀)ကီၢ်ရ့ၣ်,ကီၢ်ဆၢပၤဆုၤတၢ်ကမံတံာ်အမူအဒါ

(၁)ကီၢ်ရ့ၣ်,ကီၢ်ဆၢပၤဆုၤတၢ်ကမံတံာ်ပုၤပၤလီၢ်ဆုၣ်နီၤအမူအဒါ

- (က)ကီၢ်ရ့ၣ်,ကီၢ်ဆၢပၤဆုၤတၢ်ကမံတံာ်ပုၤပၤလီၢ်ဆုၣ်နီၤန့ၢ်မ့ၢ်ပုၤလၢအစိကမီၤအထီၣ်ကတၢ်လၢပၤဆုၤတၢ် ကမံတံာ်လၢအဘဉ်ထွဲဒီးအီၤန့ၢ်လီၤ.
- (ခ)ကဘဉ်ပၤယၢဝဲ,ကညီတၢ်ပာ်ဆၢအကျဲသန့ဒီးတၢ်မၤကျဲတဖၣ်,ဒီးတၢ်ဘျါ,တၢ်သိၣ်တၢ်သီတဖၣ်န့ၢ်လီၤ.

- (ဂ)ကဘဉ်ပၤန့ၣ်ဝဲပၤဆုၤတၢ်ကမံတံၣ်လၢအဘဉ်ထွဲဒီးအီၤတဖၣ်အတၢ်ဒိကန့ၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီန့ၣ်လီၤ.
- (ဃ)ကဘဉ်ပၤဆုၤကယၣ်ဝဲပၤဆုၤတၢ်ကမံတံၣ်လၢအဘဉ်ထွဲတဖၣ်အတၢ်မၤခဲလၢန့ၣ်လီၤန့ၣ်လီၤ.
- (င)ကဘဉ်ထွဲထီၣ်ဝဲတၢ်ဘိးဘဉ်ရၤလီၤ,တၢ်ကလုာ်တဖၣ်လၢဟီၣ်ကဝီၤဘဉ်ထွဲအပူၤန့ၣ်လီၤ.
- (စ)ထီၣ်ကမံတံၣ်ဘဉ်ထွဲအတၢ်ဟံၣ်ဖျါန့ၣ်ဘဉ်ဆုၤထီၣ်ဝဲဆူခိကရဲးဘဉ်ထွဲန့ၣ်လီၤ.
- (ဆ)တိခိၣ်ရိၣ်မဲးမုၢ်ဒါလၢဝဲကျိၤတခါခါသ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

(၂)ကီၢ်ရၢၣ်,ကီၢ်ဆဉ်ပၤဆုၤတၢ်ကမံတံၣ်ပုၤပၤလီၢ်ဆုၣ်နီၤ (၂)အမူအဒါ.

- (က)ပုၤပၤလီၢ်ဆုၣ်နီၤန့ၣ်ဒူးအဆၢကတီၢ်,ဟးလၢမူဒါအဆၢကတီၢ်,သံကွံာ်အဆၢကတီၢ်,ကဘဉ်ဟံးထီၣ်ဝဲပုၤပၤလီၢ်ဆုၣ်နီၤအမူအဒါန့ၣ်လီၤ.
- (ခ)ဟံးမုၢ်ဒါတိခိၣ်ရိၣ်မဲးဝဲ,ဝဲကျိၤတခါခါသ့ဝဲလီၤ.

(၃)ကီၢ်ရၢၣ်,ကီၢ်ဆဉ်ပၤဆုၤတၢ်ကမံတံၣ်,န့ၣ်ရဲၣ်အမူအဒါ

- (က)ကဘဉ်ပၤဆုၤကယၣ်ဝဲ,ပၤဆုၤတၢ်ကမံတံၣ်အဝဲကျိၤဘဉ်ထွဲတၢ်မၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (ခ)တၢ်မၤဘဉ်ထွဲအတၢ်ဟံၣ်ဖျါတဖၣ်,ကဘဉ်ဆုၤထီၣ်ဝဲဆူပၤဆုၤတၢ်ကမံတံၣ်အအိၣ်လီၤ.
- (ဂ)ကဘဉ်ဟံးန့ၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲထီၣ်ကမံတံၣ်ဘဉ်ထွဲန့ၣ်ရဲၣ်အမူအဒါန့ၣ်လီၤ.
- (ဃ)ကဘဉ်ပၤယၣ်ဝဲပၤဆုၤတၢ်ကမံတံၣ်,ဝဲဒၤဒီးအပုၤမၤတၢ်တဖၣ်တၢ်ဒိကန့ၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီဒီးဒိအလီၢ်အိၣ်အသိးကဘဉ်ဟံးဂ့ၢ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (င)ဟံးန့ၣ်မုၢ်ဒါတိခိၣ်ရိၣ်မဲးဝဲကျိၤတခါခါသ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ။

(၄)ကီၢ်ရၢၣ်,ကီၢ်ဆဉ်ပၤဆုၤတၢ်မံတံၣ်န့ၣ်ရဲၣ်သယံအမူအဒါ

- (က)န့ၣ်ရဲၣ်ဟံးန့ၣ်ဒူး,ဟးလၢမူဒါပူၤ,ဒီးသံကွံာ်အဆၢကတီၢ်,ကဘဉ်ဟံးထီၣ်ဝဲန့ၣ်ရဲၣ်အမူအဒါန့ၣ်လီၤ.
- (ခ)ဟံးမုၢ်ဒါတိခိၣ်ရိၣ်မဲးဝဲကျိၤတခါခါသ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

(၅)ကီၢ်ရၢၣ်,ကီၢ်ဆဉ်ပၤဆုၤတၢ်ကမံတံၣ်တဖၣ်အမူအဒါ.

- (က)ကဘဉ်မၤဝဲမူဒါလၢ,ပၤဆုၤတၢ်ကမံတံၣ်ဘဉ်ထွဲဟံၣ်ပနီၣ်ဟ့ၣ်လီၤအီၤန့ၣ်လီၤ.
- (ခ)ဟံးမုၢ်ဒါတိခိၣ်ရိၣ်မဲးဝဲကျိၤတခါခါသ့ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢ(၁၂)ခုသဝီကရူၢ်(မ့)ခုသဝီ,ပၤဆုၤတၢ်ကမံတံၣ်တၢ်ဆီလီၤက့ၢ်ဂီၤ.

- (၁)ခုသဝီကရူၢ်(မ့)ခုသဝီပၤဆုၤတၢ်ကမံတံၣ်န့ၣ်တၢ်ကဘဉ်ယုထၢထီၣ်အီၤလၢ,ခုသဝီတၢ်အိၣ်ဖိၣ်လၢတၢ်ယုထၢဖျါဖျါမ့ၢ်ဂ့ၢ်,တၢ်ယုထၢခုသ့ၣ်မ့ၢ်ဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.
- (၂)ခုသဝီကရူၢ်(မ့)ခုသဝီပၤဆုၤတၢ်ကမံတံၣ်တဖၣ်န့ၣ်တၢ်ကဘဉ်ဘိးဘဉ်ရၤလီၤအီၤဆူကရၢအတၢ်အိၣ်ဖိၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၃)ပၤဆုၤတၢ်ကမံတံၣ်လၢတၢ်ယုထၢထီၣ်တဖၣ်န့ၣ်ကဘဉ်မၤဝဲတၢ်အၢၣ်လီၤလၢကရၢဒိဖျါၣ်အတၢ်အိၣ်ဖိၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၄)ခုသဝီကရူၢ်(မ့)ခုသဝီပၤဆုၤတၢ်ကမံတံၣ်န့ၣ်တၢ်ကရၢကရီထီၣ်အီၤ-
 - (က)ပုၤပၤလီၢ်ဆုၣ်နီၤ
 - (ခ)န့ၣ်ရဲၣ်
 - (ဂ)ကျိၣ်စ့ၢ်ဝီမူဒါခိၣ်.
 - (ဃ)ရိၣ်ဖိၣ်ဂ့ၢ်ဝီမူဒါခိၣ်.
 - (င)ပုၤဂ့ၢ်ဝီမူဒါခိၣ်.
 - (စ)တၢ်ဘံၣ်တၢ်ဘၢမူဒါခိၣ်.
 - (ဆ)ဝံစိာ်တိဆုၤမူဒါခိၣ်-တဖၣ်န့ၣ်. **VII**

(က)ခုသဝီကရူၢ်(မ့)ခုသဝီကရၢပၤဆုၤတၢ်ကမံတံၣ်ပုၤပၤလီၢ်ဆုၣ်နီၤအမူအဒါ

- (၁) နှုသဝိကရူ(မှ)နှုသဝိကရူကမံတံာ်ပုၤပၤလီၤဆုၣ်နီၤန့ၣ်မှ်ပုၤလၢတၢ်စိတၢ်ကမိၤအထိကတၢ်လၢကမံတံာ်လၢအဘၣ်ထွဲတဖုအပူၤန့ၣ်လီၤ.
- (၂) ကဘၣ်ပၤယၢ်ဝဲကညီတၢ်ပၢ်ဆၢအကျဲခိၣ်သ့ၣ်, ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်ထီၣ်ရီၤတၢ်မၤဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သီတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၃) ကဘၣ်ပၤယၢ်န့ၣ်ဝဲ, ပၤဆၢတၢ်ကမံတံာ်ဘၣ်ထွဲတဖၣ်အတၢ်ဒိကန့ၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီန့ၣ်လီၤ.
- (၄) ကဘၣ်ပၤဆၢကယၢ်ဝဲပၤဆၢတၢ်ကမံတံာ်အတၢ်မၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၅) ကဘၣ်ကိးဝဲနှုသဝိကရူ(မှ)နှုသဝိကရူအိၣ်ဖိၣ်ဒီးကဘၣ်ဆၢထီၣ်ဝဲတၢ်မၤအတၢ်ပၢ်ဖျါတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၆) ကဘၣ်ထူးထီၣ်ဝဲတၢ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါ, တၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢအဟီၣ်ကဝီၤဘၣ်ထွဲတဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

(ခ) နှုသဝိကရူ(မှ)နှုသဝိကရူန့ၣ်ခဲၣ်အမူဒါ.

- (၁) ကဘၣ်ပၤဆၢကယၢ်ဝဲပၤဆၢတၢ်ကမံတံာ်ဘၣ်ထွဲအဝဲဒီးတၢ်မၤတၢ်မၤတဖၣ်ခဲလၢာ်န့ၣ်လီၤ.
- (၂) ဒ်အလီၤအိၣ်အသိး, ကဘၣ်ဆၢထီၣ်ဝဲအတၢ်မၤတၢ်ပၢ်ဖျါတဖၣ်ဆူကီၢ်ဆၢန့ၣ်လီၤ.

(ဂ) နှုသဝိကရူ(မှ)နှုသဝိကရူကမံတံာ်အမူဒါ.

- (၁) ကဘၣ်ပၤဆၢကယၢ်ဝဲတၢ်မၤလၢအဘၣ်ထွဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၂) ကဘၣ်ရဲၣ်ကျဲၤဝဲတၢ်မၤဘၣ်ထွဲတဖၣ်ဝံၤကဘၣ်ဟံးန့ၣ်ဝဲပၤဆၢတၢ်ကမံတံာ်အတၢ်ပၢ်ဂၢ်ပၢ်ကျဲၤန့ၣ်လီၤ.
- (၃) ကဘၣ်မၤဝဲတၢ်မၤအတၢ်ပၢ်ဖျါတဖၣ်ဒီးကဘၣ်ပၢ်ဖျါထီၣ်ဝဲဆူပၤဆၢတၢ်ကမံတံာ်ဘၣ်ထွဲအအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢ(၁၃) တၢ်မၤလၢကပီၤ

- (၁) တၢ်ကမၤလၢကပီၤကရၢဖိတဂၤမှ်ဂ့ၤ, တရၢတကရၢမှ်ဂ့ၤအတၢ်ဖျိးစိအဂီၢ်, လီၤခၢၣ်သးပၤဆၢတၢ်ကမံတံာ်ကဘၣ်ကရၢကရိထီၣ်န့ၣ်ဝဲတၢ်မၤလၢကပီၤကမံတံာ်ဒုတဖု, န့ၣ်လီၤ.
- (၂) တၢ်မၤလၢကပီၤအနံၤန့ၣ်မှ်ဝဲကညီတၢ်ပၢ်ဆၢမှ်နံၤန့ၣ်လီၤ.

အဆၢ(၁၄) တၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်, ကရၢဖိကိးဂၤကဘၣ်လူၤပိာ်မၤထွဲဝဲ

- တၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်ကရၢဖိကိးဂၤကဘၣ်လူၤပိာ်မၤထွဲဝဲတဖၣ်မှ်ဝဲဒ်လၢအသိးန့ၣ်လီၤ.
- (၁) တၢ်မၤလၢအတဘၣ်ပးဒီးတၢ်ကရၢကရိတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤ, (မှ)ဂံၢ်ခိၣ်ထံးသဲစးတၢ်ဘျၢခိၣ်သ့ၣ်, တၢ်မၤလၢတဘၣ်လီၢ်သးဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သီ, တအုၣ်ကိးသးလၢဒီးတအိၣ်ဆၢထၢၣ်ဒ်, တၢ်အိၣ်ဖိၣ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်တံာ်, ဒီးတၢ်ပၢ်သးတဖၣ်, ဒီးတၢ်လၢအဒူးကဲထီၣ်တၢ်ပၢ်သးလီၤဆီသန့, ကရၢထီၣ်ဆုၣ်သန့, တၢ်တဲဟးဂီၢ်ကရၢဖိကိးကဒဲအသူးသ့ၣ်လၢကပီၤ, တဖၣ်ဒီး-
- (၂) ဟံးန့ၣ်ခိၣ်တယၢ်လၢတၢ်ပၢ်ဆၢဒီးယုၣ်နီၤကစၢ်အဘျုး, လုၢ်လၢသကဲာ်ပဝးဟးဂီၢ်တဖၣ်, (တၢ်ကလုၢ်ကလီၤ, တၢ်တၢ်ကျိၣ်တၢ်စ့, တၢ်မူၤတၢ်ဘိး) တၢ်တမၤမူၤဒါ, တၢ်အိၣ်ကျိၣ်အိၣ်စ့တဖၣ်ကဘၣ်ပဒုၣ်ဟးဆူးဝဲလီၤ.

အဆၢ(၁၅) တၢ်ဟံးဂ့ၢ်ဝီတတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ကမၣ်

ကရၢဖိတဂၤမှ်မၤကမၣ်တၢ်မၤလၢတၢ်ကဘၣ်ပဒုၣ်ဟးဆူးအီၤလၢထးတဖၣ်အံၤသၢပျၢၤ, ပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါဘၣ်ထွဲတဖၣ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်တၢ်နၢ်ပၢ်, (မှ)ဟ့ၣ်ပလီၤ, (မှ)ဆိကတီၢ်ကွံာ်မူၤဒါ, (မှ)ထူးထီၣ်ကွံာ်လၢတၢ်ကရၢကရိပူၤန့ၣ်လီၤ.

အဆၢ(၁၆) တၢ်တူၢ်လိာ်က့ၤဆူကရၢပူၤ

- ပုၤလၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်ကမၣ်ဒီးထံၣ်လီၤက့ၤအတၢ်ကမၣ်ဒီးပီၤယၢ်လီၤက့ၤအသးတဖၣ်န့ၣ် -
- (၁) လၢတၢ်ကတူၢ်လိာ်က့ၤဆူကရၢပူၤအဂီၢ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်ကရၢကရိဘၣ်ထွဲကဘၣ်အိၣ်သကိး, စံၣ်ညီၣ်တံာ်ဝဲလၢဒိကရၢအတၢ်အိၣ်ဖိၣ်ပူၤန့ၣ်လီၤ.
- (၂) ပုၤအဝဲန့ၣ်တၢ်ကပၢ်ပနီၣ်အီၤဒ်ကရၢဖိပတြိာ်တဂၤအသိးခံန့ၣ်ဝံၤအလီၤခံ, လၢဒိကရၢတၢ်အိၣ်ဖိၣ်အပူၤတၢ်မှ်တူၢ်လိာ်က့ၤဒ်ကရၢဖိတဂၤအသိးသၢပျၢၤ, တၢ်ကဘၣ်တူၢ်လိာ်က့ၤအီၤဒ်ကရၢဖိတဂၤအသိးန့ၣ်လီၤ.
- (၃) ဝဲအအိၣ်လၢကရၢဖိပတြိာ်တဂၤအသိးအဆၢကတီၢ်, ပူၤထီၣ်တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဖးဒီးတၢ်ဖးယုၣ်ထၢလီၤသးန့ၣ်ကရၢဖိခွဲးယၢ်အဂၤတဖၣ်ဒီးန့ၣ်ဝဲသ့ခဲလၢာ်န့ၣ်လီၤ.
- (၄) တၢ်ပၢ်ပနီၣ်ဒ်ကရၢဖိပတြိာ်အသိးခံန့ၣ်ဘၣ်ဆၢ, ဂံၢ်ခိၣ်ထံးကရၢဘၣ်ထွဲဒိကရၢတၢ်အိၣ်ဖိၣ်အပူၤ, တၢ်မှ်ဘၣ်သးတူၢ်လိာ်က့ၤန့ၣ်တၢ်တူၢ်လိာ်က့ၤဒ်ကရၢဖိအသိးသ့ဝဲဒ်န့ၣ်လီၤ.